

مسئولیت دولت در مقابل زلزله زدگان کرمانشاه

زلزله کرمانشاه همه را ماتمتر کرد، چه زمانی که زلزله با تکان هایش سقف خانه‌ها را بر سر مردم آوار کرد و چه اکنون که تب زلزله خوابیده‌است و مردم بی سکنی چشم به راهند تا هر از گان مسئولیت‌هایش را به نحواحسن انجام دهد تا بار مشکلات نه به حداقل، اما کمتر از قبل به چشم بیاید.

حقیقت آن است که زلزله و سایر سوانح ناشی از طبیعت، پدیده‌ای جهانی است اما در کشورهای مختلف با توجه به زیرساخت‌ها، و پیش‌بینی این موضوع در زمان ساخت‌وساز، میزان خسارت وارده متفاوت است. این درحالی‌است که میزان خسارت در زلزله کرمانشاه و آمار بسیار زیاد ساختمان‌های تخریب‌شده موضوع مسئولیت ارگان‌های مختلف از جمله صنعت بیمه، بخش مسکن و مدیریت بحران پس از زلزله را بیش از پیش کرده‌است.

مسئولیت قانونی ناشی از ساخت‌وساز غیراصولی و فاقد ایمنی در برابر حوادث طبیعی موضوعی است که مستلزم مطالعه دقیق تر ابعاد مختلف آن است و باید براساس وضعیت موجود ساخت‌وساز مناطق زلزله‌زده و سوابق حقوقی، شهرسازی مربوط به تفکیک هر منطقه و ناحیه و نیز عوامل پیدا و پنهان مؤثر در عدم پیشگیری، وقوع جلوگیری و افزایش خسارت را زیربنا ناشی از آن کارشناسانه بررسی کرد.

مسئولیت دولت در مناطق زلزله‌زده در سمرحله قابل تصور است:

۱- پیشگیری،
۲- وقوع،
۳- جلوگیری از گسترش خسارت مادی و معنوی.

هر دولتی مکلف به نظارت و انجام کار صحیح است و ضروری است، مقررات مربوط به ساختمان، ساخت‌وساز، قوانین شهرداری‌ها و بازدارندگی مؤثری برای افزایش ایمنی ساخت‌وساز و در نهایت جلوگیری از خسارت وارده در اثر سوانح طبیعی از جمله زلزله را داشته باشد.

در کشورهای توسعه‌یافته یا قبیول این واقعیت مهم مربوط به سوانح طبیعی و نیز آگاهی کارشناسی نسبت به هزینه بازسازی و جبران خسارت احتمالی بر این موضوع که هزینه خسارت وارد چندین برابر هزینه‌های پیشگیری است نسبت به افزایش سطح استانداردا دایمنی زیرساخت‌ها اقدام کرده‌اند.

اقدامات زمان وقوع و پس از زلزله در شرایطی که مردم زلزله‌زده شهرستان‌های غربی کرمانشاه باز دست دادن تمام زندگی و عزیزان خویش در سرمای پیش‌روفاقد امکانات رفاهی لازم می باشند و هر لحظه وضعیت اسفناک است از قبل بر آن‌می گذرد جزوظایف دولت است که اقدامات لازم برای حفظ و امنیت جان و مال مردم را انجام دهد چرا که به موجب اصل بیست و دوم قانون اساسی جان، مال،مسکن و حیثیت مردم محترم است و مطابق اصل ۱۲۱ همامان قانون رئیس جمهور و دولت به خداوند قادر و دوم قانون اساسی می توان انتظار داشت که در هر طریق حمایت کند. هرچند که در ماده ۱۱ قانون مسئولیت مدنی مسئولیت دولت پیش‌بینی شده‌ا‌ما نه به لحاظ مسئولیت مدنی دولت بلکه این تکلیف به موجب اصل ۲۹قانون اساسی بر عهده دولت گذاشته شده‌است.

زلزله خیر نمی کند بسرای همین هم ناشی حادثه غیر مترقبه است حال که آمده و ویران کرده استت باید بتوان جلوی اتفاقات بدتر از جمله تلف شدت هم وطنان در سرا و یاد اثر فقدان بهداشت را گرفت.

دولت‌ها مطابق قوانین داخلی و بین‌المللی مسئولیت کامل در خدمت‌رسانی به شهروندان حادثه‌خیزه را بر عهده دارند. دولت باید براساس یک بر نامه زمان‌بندی شده خدمات یکسان را ارائه و به نحوی عمل نمایند که امنیت روانی مردم از حیث مدیریت بحران به مخاطره نیفتد. در پایان آنچه پس از زلزله اهمیت دارد حضور دولت در کنار ملت نه به عنوان کمک‌رسان بلکه در قبال تکلیفی است که بر عهده دارد این تکلیف در مدیریت بحران پس از زلزله و ارائه خدمات از جمله تهیه مسکن موقت و دائم برای زلزله‌زدگان و تأمین بهداشت و سایر اموری که جزو تکالیف دولت است با قیاد عدالت در برخورداری تمامی افراد آسیب‌دیده شهر و روستا نمود پیدا خواهد کرد.

یادداشت ۱

این امری مطلوب است که پس از وقوع زلزله غرب کشور موضوع ایمن نبودن ساختمان‌های احدایی مسکن مهر مورد بحث قرار گرفته است. اما افرادی که با حسن نیت قصد واگذاری مسکن ارزان قیمت به اقشار ضعیف جامعه را داشته‌اند نگران نباشند، زیرا مسکن مهر در چارچوبی که انجام و اجرا شد صرفا واگذاری ارضی دولتی یا شهرداری‌ها بود

مسئولیت حقوقی پیمانکاران مسکن مهر

به تعاونی‌های مسکن تشکیل شده برای جذب نیازمندان. این شرکت‌های تعاونی معمولاً زمین‌های مسکن مهر را با یا قیمت نازل گرفته‌اند یا خود مستقیما بناهای مورد نظر را احداث کرده و با احداث این بناها را به پیمانکاران (اشخاص حقیقی یا حقوقی) واگذار کرده‌اند.

سازندگان نباید مقررات ایمنی احداث بناو همچنین نظرات وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداری‌ها را درباره مکان بایی واحداث بنای مستحکم و مقاوم در برابر حوادث طبیعی از جمله زمین‌لرزه رعایت کنند. رعایت این گونه مقررات امری اساسی بوده و اختیاری نیست و با میل ونظر کارفرما و پیمانکار تغییر نمی‌کند

و تمامی سازندگان بنایابد این مقررات را که دارای آئین نامه و دستورالعمل مشخص و به‌ویژه پخشنامه ۲۴۰۰ و نیز پخشنامه خاص مربوط به مقاوم سازی

اینه در مقابل زلزله است، رعایت کنند.

این قوانین در ادبیات حقوقی ماب‌ه عنوان قوانین آمّره شناخته شده و این به آن معناست که حتی خریداران هم نمی‌توانند بر خلاف این مقررات دستورالعمل‌ها داشته توافق کنند. صرف‌نظر از اینکه سلب حق حیات توسط خود فرد نیز ممنوع است وقانون بر آن تصریح می‌کند، اساسا آثار و عواقب عدم رعایت این مقررات بر کل جوامع شهری یا روستایی که این بناها در آن مناطق احداث شده است تأثیر گذار است. زیرا عدم رعایت استحکام موجب ورود خسارت در سایر مجاوران این املاک شده و برای دستگاه‌های متصدی امور شهری نیز ایجاد در دسر خواهد کرد.

پنج دیدگاه حقوقی درباره زلزله کرمانشاه و باز ماندگانش

یلدای زندگان، چله رفتگان

شادی مکی

روزنامه‌نگار

شامگاه یک‌شنبه ۱۲ آبان‌ماه که زلزله، بسیاری از شهرهای کشور ما را در نورددید، اما قدرت ۳،۷ ریشتری خود را به رخ کرمانشاه کشید و تعدادی از شهرهای این استان را در سوگ نشاند و آوارگی را برای اهالی این مناطق به ارمغان آورد. روزهای اول زلزله با سردرگمی مسئولان گذشت. همین روزها بود که مشخص شد ذخایر امدادی کشور در خصوص امکانات اولیه حیاتی مانند خوراک، لوازم گرمایشی، امکانات بهداشتی و چادر برای امداد‌رسانی به زلزله‌زدگان کافی نیست، دست نیاز

مسئولان به‌سوی مردم کشور دراز شد که هم‌میهنان ما نیز هر چه در توان داشتند در طبق اخلاص گذاشتند. اما آنچه مایه تاسف است، عصبانیت مردم زلزله‌زده بود از حضور دیر هنگام دستگاه‌های امدادی در محل حادثه بنحوی که برخی از مردم از عدم حضور نهادهایی همچون هلال احمر برای امداد‌رسانی طی ساعات اولیه خبردادند. یکی از حضور به‌موقع نیروهای ارتش اما بدون تجهیزات کافی سخن گفت و دیگری از نبود نیروهای امدادی برای کمک به زیر آوار ماندگان. آنچه پیداست مسئولان مدیریت بحران کشور زمان طلایی برای نجات زیر آوار ماندگان را از دست دادند و سازمان قرار گرفت.

یادداشت ۳

مشخص محسوس بود و نتیجه این مشکل افزایش تلفات انسانی است.
- کمبود ماشین آلات آوار برداری کاملا به چشم آمد.
- در حالی که ساختمان‌های دولتی و خدمات‌رسانی به‌خصوص بیمارستان‌هاو مراکز درمانی باید از استحکام بسیار بالاتری برخوردار باشند جای تعجب است که بیمارستان اصلی سرپل ذهاب نسبت به بسیاری از ساختمان‌های مسکونی آسیب بیشتری دیده و امکان ارائه خدمات را نداشت.

تأمین آب و برق مورد نیاز مردم با مشکل جدی مواجه شدو این مشکل تا چندین روز ادامه داشت.
- به‌رغم کمک‌های بسیاری مردمی که با تمام وجود به یاری هم‌میهنان خود شتافتند، نحوه توزیع این کمک‌ها باضع جدی ویی برنامگی مواجه بود.

باتوجه به سردسیر بودن منطقه و وقوع زلزله در فصل سرما ساکنان سریع زلزله‌زدگان در کاتکس‌های مناسب، بسیار ضروری بوده که متأسفانه تاکنون نیز این مشکل در مقیاس وسیعی وجود دارد.
- از آنجایی که منبع در آمد بسیاری از مردم روستاهای

یادداشت ۲

این مناطق دلمداری بوده، جمع‌آوری لاشه‌های حیوانات وانتقال سریع آن از این نواحی جهت جلوگیری از شیوع بیماری‌ها ضروری است و لازم است برای سایر دام‌ها که شاید تنها سرمایه مادی بسیاری از زلزله‌زدگان هستند و محل نگهداری آنان از بین رفته مکان‌های نگهداری ساخته شود.

خسارت وارده به ساختمان‌های خصوصی و دولتی بیانگر ضعف شدید در نحوه نظارت بر ساخت و سازها و لزوم جدیت در برخورد با اشخاصی است که با تأیید پان کار واقع موجبات خسارت جانی و مالی اینجتنیی در هنگام وقوع حادثه می شوند.

متأسفانه اظهارات برخی مسئولان در خصوص نحوه تخصصی اعتبارات جهت بازسازی مسکن زلزله‌زدگان نه تنها موجب تسکین آلام آنان نشده که خود موجب نگرانی بیشتر آنان شده است.
- در حالی که بسیاری از مردم خانه، اموال و منبع در آمد و امرار معاش خود را از دست داده اند، برخی مسئولان از اختصاص ارقامی سخن گفته‌اند که تأمین مسکن اولیه و حتی با کیفیت کمتر از مسکن‌های پیشین هم امکان ندارد.

مسئله تخریب خانه‌های مسکن مهر از آن جهت مطرح شده است که اخبار متعدد واصله از مناطق مختلف و توسط اشخاص حقیقی و حقوقی متعدد، حاکی از آن است که در ساخت این اماکن مسکونی رعایت مقررات فوق نشده و به همین جهت در زمان وقوع زلزله در شهرستان سرپل ذهاب و شهرهای اطراف آن، این ساختمان‌ها مقاومت کمتری داشته و علاوه بر اینکه فرورخته‌اند خسارت جانی و مالی فراوانی نیز ایجاد کرده‌اند.

برخی از گزارش‌ها تعداد زیادی از قربانیان زلزله غرب کشور را مربوط با ساکنان مسکن مهر دانسته‌اند، صرف‌نظر از صحت و سقم تعداد قربانیان ساکن در مسکن مهر، جای تردید نیست که با توجه به اینکه ساختمان‌های مسکن مهر با هزینه کمتری ساخته شده و مصالح کم استحکام‌تری برای ساخت آنها

یادداشت ۴

مسئولیت دولت در برابر تخریب بیمارستان‌های مناطق زلزله‌زده

دکتر وحید قاسمی عهده وکیل دادگستری، حقوقدان و استاد دانشگاه

در خصوص اینکه آیا تخریب بیمارستان سرپل ذهاب و پیرو آن عدم امکان امدادرسانی و درمان مجروحان و آسیب دیدگان حادثه زلزله موجب مسئولیت دولت است یا خیر باید گفت، هر چند وزارت بهداشت جهت شانه خالی کردن از بار مسئولیت، خطاها را متوجه پیمانکار و سازندگان می‌داند اما تردیدی نیست که اگر از سوی مجری و پیمانکار و مشاور مسئولیت ساخت، کنترل و نظارت پروژه تخلفی صورت پذیرفته باشد دولت می‌تواند حسب مورد علیه ایشان طرح دعای حقوقی و کیفری کند، اما این امر نافی مسئولیت دولت در برابر شهروندان نیست.

در اینجا با این پرسش روبه‌رو هستیم که آیا دولت وظیفه‌ای در خصوص مسائل بهداشتی و درمانی شهروندانی که با حوادث و بلایای طبیعی روبه‌رو می‌شوند، دارد یا خیر؟ و آیا شهروندان حقوقی راجع به بهداشت و درمان نسبت به دولت دارند؟ باتوجه به اینکه سلامت یکی از حقوق مسلم فردی و اجتماعی است و نیز سلامت افراد زیربنای مهم پیشرفت اقتصادی و اجتماعی را تشکیل می‌دهد، حق بهره‌مندی از تأمین اجتماعی، بهداشتی و درمانی از حقوق شهروندان محسوب می‌شود و در برابر تأمین حداقل نیاز خدمات درمانی برای مردم از وظایف دولت خواهد بود به‌طوری که همه مردم از این خدمات بهره‌مند شوند بدین جهت، در اصول ۴۳، ۴۰، ۲۹، ۳، ۲۱ قانون اساسی بر موضوع سلامت و بهداشت شهروندان و وظیفه دولت تأکید شده است.

براساس اصل ۲۹قانون اساسی نیز یکی از وظایف مهم دولت، تأمین دسترسی عادلانه به خدمات بهداشتی و درمانی است برآینس این اصل «بر خورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کار افتادگی، بی‌س پرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح و نیز ب‌ه خدمات بهداشتی درمانی و مراقبت‌های پزشکی به‌صورت بیمه و غیره حقی است همگانی.»

همان‌گونه که قانون اساسی مقرر می‌کند بهره‌مندی شهروندان از خدمات بهداشتی، درمانی و مراقبت‌های پزشکی به‌ویژه در زمان حوادث و بلایای طبیعی از حقوق شهروندان و از وظایف اصلی و ذاتی دولت است. بدیهی است که دولت برای انجام وظیفه خود هیچ‌گاه متحمل هز بنهای از محل درآمدهای دولتی نمی‌شود بلکه همانطور که مقرر شده: «دولت مکلف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک به یک افراد کشور تأمین کند». به تعبیر روشن، هزینه‌های درمان و بهداشت را مردم و شهروندان پیشاپیش می‌پردازت می‌کنند و دولت تنها به عنوان امین پول و سرپرست‌های دریافت‌شده از مردم با به‌صورت خدمات بهداشتی و درمانی به ایشان باز می‌گرداند. تخریب بیمارستان نشان می‌دهد دولت امین خوبی نسبت به درآمدهای عمومی نبوده‌است.

مسئله دیگر مبنای مسئولیت مدنی دولت در مسئله تخریب بیمارستان‌های دو شهر سرپل ذهاب و اسلام آباد است.
در این خصوص باید گفت، طبق قواعد عمومی مسئولیت مدنی، هر شخصی عمدا یا از روی بی‌احتیاطی حق دیگری را تضییع کند مسئول جبران خسارت است. آن‌آنجایی که هدف مسئولیت مدنی جبران خسارت‌های مادی و معنوی زیان دیده و ترمیم زیان وارده است، بنابراین دولت و کارمندان آن نیز از این قاعده مسئولیتی نخواهند ماند. مصونیت و این موضوع که عدم مسئولیت دولت موجب ایجاد برخی خسارت مادی یا معنوی به بعضی اشخاص حقیقی یا حقوقی شود از لحاظ حقوقی بی‌معناست. ماده یک قانون مسئولیت مدنی مقرر می‌دارد: «هر کس بدون مجوز قانونی عمدا یا در نتیجه بی‌احتیاطی به جان یا سلامتی یا مال یا آزادی یا حیثیت یا شرت تجاری یا به هر حق دیگری که به موجب قانون برای افراد ایجاد گردیده لطمه‌ای وارد کند که موجب ضرر مادی یا معنوی دیگری شود، مسئول جبران خسارت ناشی از عمل خود می‌باشد.»

بنابراین می‌توان گفت در ماجرای تخریب بیمارستان‌ها دولت نیز مسئول محسوب می‌شود زیرا ا دولت با بی‌احتیاطی و عدم توجه به استانداردهای ساخت بیمارستان اقدام به احداث آن کرده و در زمانی که باید وظیفه خود در برابر شهروندان را ایفا کند قادر به انجام مناسب تکلیف خود نبوده است و از این رهگذر ضمن اینکه حق همگانی تأمین اجتماعی شهروندان را تضییع کرده بلکه حق حیات و سلامتی مردم را شدیدا تهدید کرده‌است. لذا، دولت در برابر جان و سلامت شهروندانی که به‌علت فقدان وجود بیمارستان دچار خسارت و ضرر شده‌اند مسئول محسوب می‌شود و در صورت طرح دعوی از سوی ایشان دادگاه‌ها باید حکم به جبران خسارت دهند. دفاعیات احتمالی دولت آنجایی اثر نمی‌شود که بدانبیم بیمارستان سرپل ذهاب از سوی سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی که در اصل سازمان تخصصی در احداث ساختمان‌های دولتی و عمومی در کشور است بنا شده و این سازمان یکی از سازمان‌های وابسته به وزارت مسکن و شهرسازی است. باتوجه به اینکه سازمان مزبور ذیل وزارتخانه تأسیس شده شخصیت حقوقی مستقل ندارد و در اصل بخشی از شخصیت حقوقی دولت را دارد است. به دیگر سخن، مسئولیت این سازمان که جزئی از دولت را تشکیل می‌دهد با دولت است.

نکته مهم این است که اگر مردم و شهروندان به علت عدم دانش حقوقی و اینکه هنوز به این باور نرسیده‌اند که می‌توانند حقوق خود را از دولت مطالبه کنند و حق دادخواهی به‌عنوان یک حق بشری از حافظه مردم و شهروندان پاک شده باشد دلیل این نیست که دولت مسئول نباشد و خود را مسئول نداند.

فقط با اتکا به داشتن سرمایه مالی و به قصد سودآوری وارد کار پرسود ساختمان‌سازی شده‌اند نتیجه‌ای جز خراب شدن اهله‌رفن از چرخه تولید مسکن و به‌بار آمدن این گونه خسارت ندارد؛ زیرا از نگاه انبوه‌ساز، صرفا کسب سود بیشتر واجد اهمیت است و تبعات ناگوار ساخت بناهای غیراستاندارد چندین مورد توجه آنان نیست. فقدان نظارت و نگاه‌های مسئولان مسئول ساخت مسکن و عقول از حداقل استانداردها موجب شده سازندگان مسکن نسبت به رعایت استاندارد‌هایی توجه باشند و روز بروز راه‌های راحت‌تری برای کنار گذاشتن این اصول را ایجاد می‌کنند. اینکه در امر ساخت مسکن بدیهی‌ترین استانداردها رعایت شده یا نه محل بررسی دقیق است؛ اما از آن مهم‌تر مقوله اعمال یا عدم اعمال نظارت بر ساخت بنا می‌باشد. زیرا دستگاه‌های نظارتی حتما در زمان ساخت و تحویل یک بنا در مورد رعایت ویژگی‌ها بررسی و نظارت خود را اجرا کرده‌اند و اینکه چنین ساختمان‌های مورد تأیید آنها قرار گرفته به‌وضوح از فقدان نظارت‌ان گواهی می‌دهد. به نظر می‌رسد مسئولیت ناظران بیشتر و گسترده‌تر

ساخت بنا، بحث نظارت آن هم نظارت دقیق و جدی دارای اهمیت است که عدم رعایت نظارت موجب کسب اطمینان ناقصان تمهد از بدون تقویت ماندن نخلقات آنان خواهد بود و به عبارت دیگر این پیام را به آنان می‌دهد که در صورت عدم رعایت استانداردهای ساختمان‌سازی مورد بازخواست قرار نخواهند گرفت. حاصل آن کثرت موارد تخلف و یافتن این خصلت به‌بیشتر مشاغل و حرفه‌ها و ابعاد وسیع زیان‌های ناشی از زلزله اخیر در منطقه کرمانشاه را از جهات مختلف می‌توان بررسی کرد. مهم‌ترین سؤال این است که چرا ساختمان‌ها و اماکن احداث شده تاب و توان در مقابل یک زلزله معمولی را ندارند؟ مگر نه این است که این ساختمان‌ها دارای طول عمر مفید هستند و عقلا و منتقلا انتظار می‌رود که یک زلزله معمولی را تحمل کنند؟
علت آن عدم توجه پیمانکاران و سازندگان خصوصی به اصول ساختمان‌سازی و رعایت قواعد ایمنی و استاندارد است. واگذار کردن امر مهم و حیاتی ساخت مسکن به کسانی که هیچ دانش و تجربه‌ای در این زمینه نداشته و

به‌رغم در یافت تمام بهای کالا، حاضر به تحویل آن نیست و در کمال وقاحت هم خود را ذی‌نفع می‌داند که قطعا وجود این موارد آن هم به‌وفور از خودخواهی و روحیه تضییع حقوق دیگران در انسان‌ها حکایت می‌کند.
تسری نقض قانون خصلت به‌بیشتر مشاغل و حرفه‌ها زیانبار است و سلامت و امنیت انسان‌ها و زندگی بشری را به‌طور جدی تهدید می‌کند؛ به طوری که در تولید انواع کالا شاهد کم فروشی بوده و یا تولید کنندگان مواد غذایی برای خود هستند و غالباً تعهدات خود را مورد بی‌توجهی و فراموشی قرار می‌دهند.

مناسبات و روابط انسان‌ها به‌گونه‌ای شده که بدون وجود داور، قاضی یا ناظر اساسا س‌و سامان دادن به آنها امکان پذیر نیست؛ زیرا هر یک از طرفین یک قرارآنها داد فقط در صدد کسب منافع خود است و حاضر به ایفای تعهدات خود نیست.

کرار را برنده‌هایی در دادگاه‌ها مطرح می‌شوند که فرورونده

عثمان مزین

وکیل پایه یک دادگستری

مسئولیت ناظران در خسارات زلزله

به‌رغم در یافت تمام بهای کالا، حاضر به تحویل آن نیست و در کمال وقاحت هم خود را ذی‌نفع می‌داند که قطعا وجود این موارد آن هم به‌وفور از خودخواهی و روحیه تضییع حقوق دیگران در انسان‌ها حکایت می‌کند.

تسری نقض قانون خصلت به‌بیشتر مشاغل و حرفه‌ها زیانبار است و سلامت و امنیت انسان‌ها و زندگی بشری را به‌طور جدی تهدید می‌کند؛ به طوری که در تولید انواع کالا شاهد کم فروشی بوده و یا تولید کنندگان مواد غذایی برای خود هستند و غالباً تعهدات خود را مورد بی‌توجهی و فراموشی قرار می‌دهند.

مناسبات و روابط انسان‌ها به‌گونه‌ای شده که بدون وجود داور، قاضی یا ناظر اساسا س‌و سامان دادن به آنها امکان پذیر نیست؛ زیرا هر یک از طرفین یک قرارآنها داد فقط در صدد کسب منافع خود است و حاضر به ایفای تعهدات خود نیست.

کرار را برنده‌هایی در دادگاه‌ها مطرح می‌شوند که فرورونده